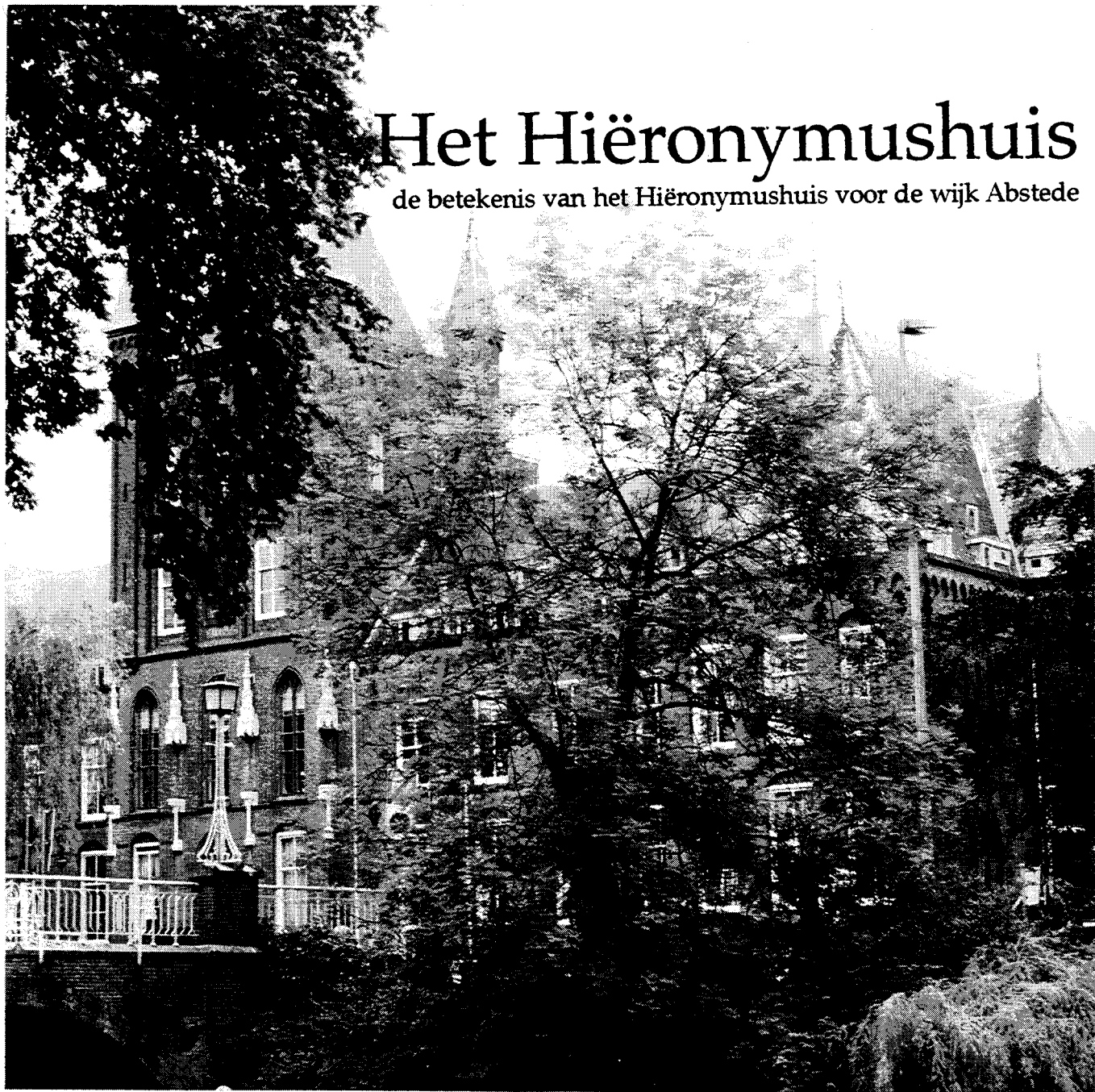


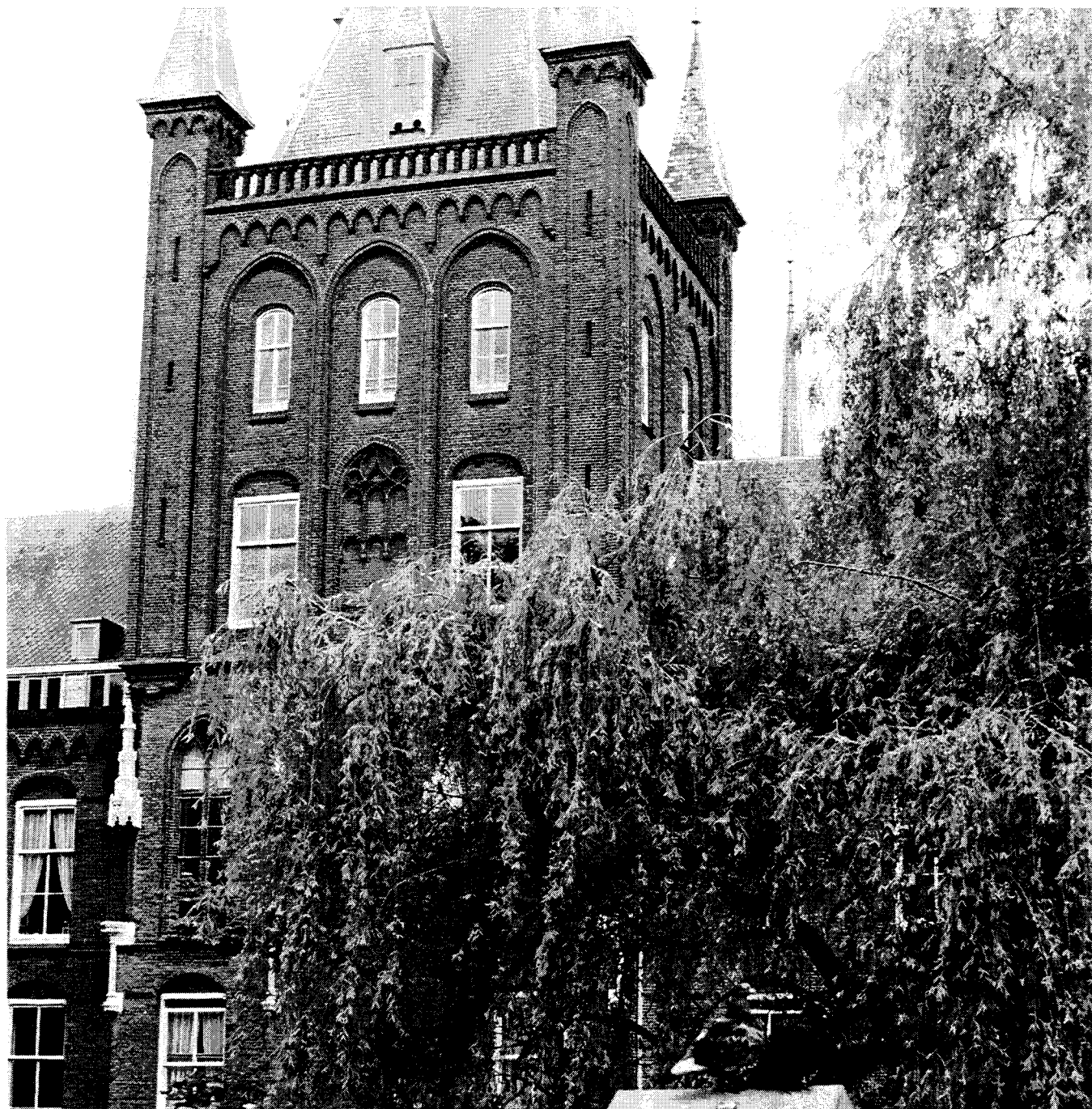
Het Hiëronymushuis

de betekenis van het Hiëronymushuis voor de wijk Abstede



Inleiding

Het Hiëronymushuis aan de Maliesingel wordt door de Stichting Katholieke Caritas Utrecht in de loop van 1998 verkocht. De huidige bewoners, geriatrische patiënten, verhuizen naar andere verpleeghuizen in Utrecht. Wij, bewoners van Abstede, zouden graag zien dat het complex en de tuinen zoveel mogelijk in de huidige staat behouden worden. Waarom? Dat kunt u lezen en zien in dit boekje...



Zicht op Hiëronymushuis vanaf de Abstederbrug

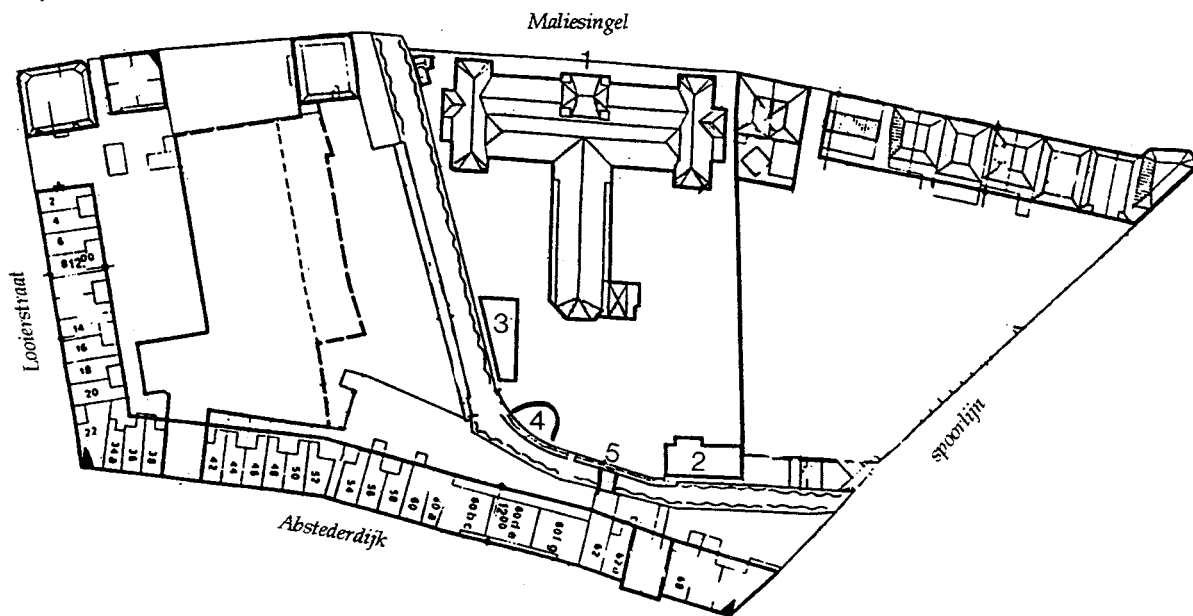
het Hiëronymushuis

Het imposante gebouwencomplex, gelegen aan de Maliesingel en tegenover de Abstederbrug, neemt een markante positie in aan de singel en in de nabij gelegen wijk Abstede.

Het complex omvat de volgende onderdelen:

- het hoofdgebouw met kapel aan de Maliesingel 77. (1)
- het dienstgebouw aan de oostzijde. (2)
- het washuisje aan de zuidzijde.(3)
- de Mariakapel in de zuidoosthoek van de tuin. (4)
- de brug over de Minstroom die vroeger leidde naar de Abstederdijk. (5)

De gemeenteraad van Utrecht heeft de panden onlangs voorgedragen als Rijksmonument.

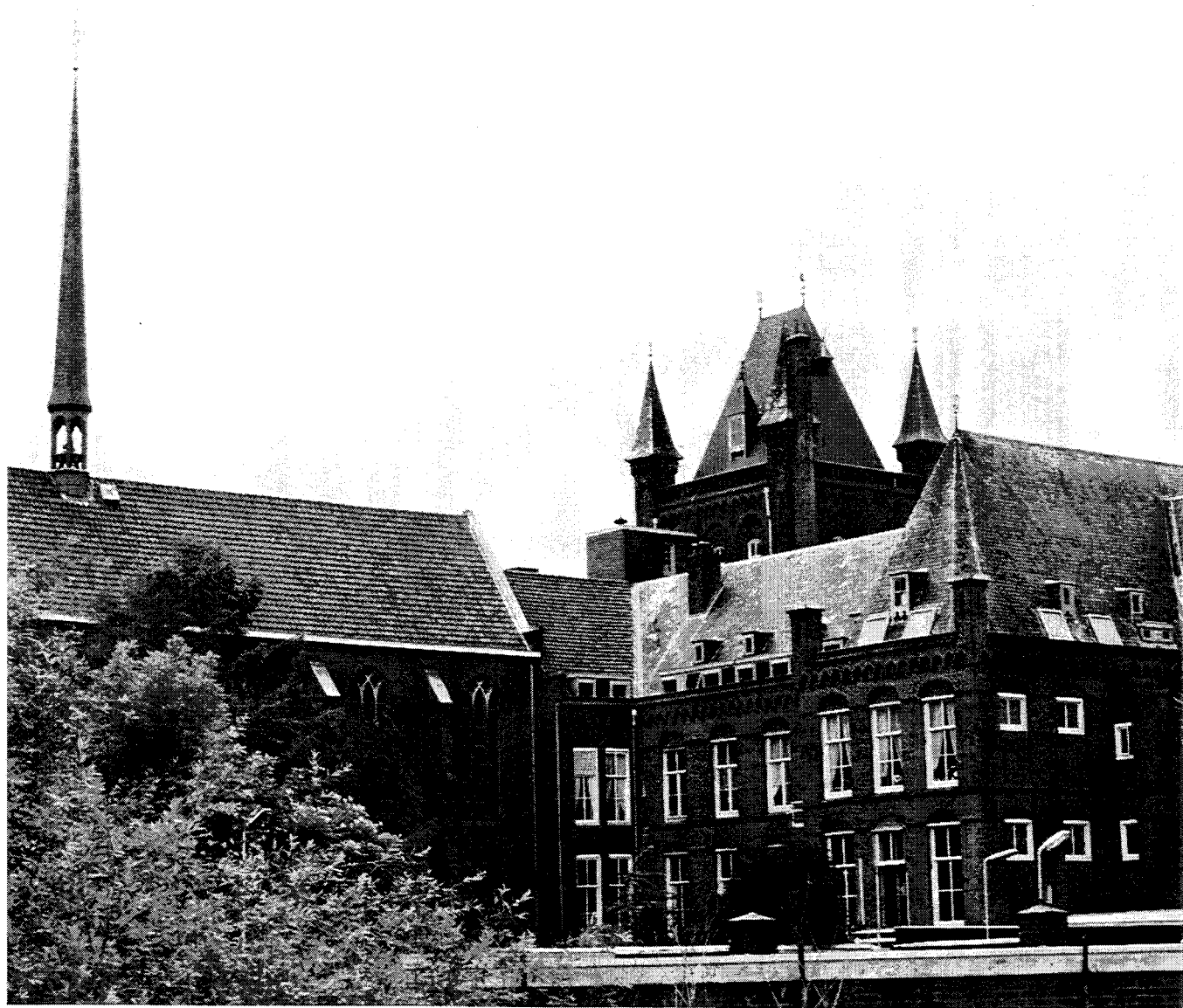




Een deel van de achterzijde, gezien vanuit de tuin

de geschiedenis

Het Hiëronymushuis is in opdracht van de Zusters van Liefde van Tilburg gebouwd in de periode 1873 -1874. Alle gebouwen zijn uitgevoerd in neo-gotische vormgeving naar ontwerp van architect Alfred Tepe. In het hoofdgebouw zijn oudere fragmenten uit de Middeleeuwse voorganger van het Hiëronymushuis opgenomen. Het Hiëronymushuis functioneerde als weeshuis en bejaardenhuis. Op de benedenverdieping woonden de kinderen en op de bovenverdieping de oudere bewoners. Jongens, meisjes, mannen en vrouwen waren van elkaar gescheiden. De weeskinderen bezochten de Catharinaschool aan de Abstederdijk. Onder begeleiding van de Zusters van Liefde van Tilburg gingen de in het zwart geklede kinderen in een rij naar school. Van naschoolse contacten met kinderen uit de buurt was geen sprake. Het bruggetje over de Minstroom vormde toen de verbinding met de Abstederdijk. In de oorlogsjaren 1940 -1945 hebben de Duitsers de panden bezet. De kinderen, de oudere bewoners en de zusters zijn door hen uit de gebouwen verdreven. De weeskinderen hebben de oorlogsjaren doorgebracht in de Kanaalstraat. De oudere bewoners verhuisden naar de Otterstraat en de Bemuurde Weerd. Na de oorlog keerden de bewoners weer terug in het Hiëronymushuis. Eind 1952 werd geconstateerd dat er een einde was gekomen aan het opnemen van wezen. De leeggekomen zalen werden verhuurd aan het Antonius Ziekenhuis voor de huisvesting van leerlingverpleegsters. In 1954 verbleven nog vijf meisjes in het tehuis. De Zusters van Liefde van Tilburg van Tilburg wilden het internaat opheffen. De meisjes vonden elders onderdak. Eén meisje bleef over in het tehuis als werkmeisje. In 1956 werden plannen ontwikkeld om de zalen te gebruiken voor de verpleging van chronisch zieken. Bij gebrek aan religieuzen werden lekenverpleegsters aangetrokken. De activiteiten van het Weeshuis werden in 1957 omgevormd tot de verzorging en verpleging van deels bedlegerige patiënten. De laatste jaren wonen er geen weeskinderen meer. De Italiaanse gemeenschap in Utrecht, die in de zestiger jaren groeide, bezocht zondags de Rooms-katholieke kerk in het Hiëronymushuis. Don Roberto, een Belgische pater, verzorgde er voor hen de missen. Ook buurtbewoners waren hierbij aanwezig.



Gezicht op het complex vanaf de achterzijde van de woningen aan de Abstederdijk

de architectonische waarde

Het Hiëronymushuis is in 1875 gebouwd in neo-gotische stijl door architect A. Tepe. In het hoofdgebouw zijn oudere fragmenten van de middeleeuwse voorganger van het Hiëronymushuis opgenomen. Het hoofdgebouw bestaat uit een zware vierkante toren met aan weerszijden twee brede vleugels. Het centrale deel heeft een souterrain en vier bouwlagen. Op de bovenste twee bouwlagen zijn hoektorentjes aangebracht. Beide vleugels hebben een souterrain en twee bouwlagen. De vensters in het bovenste deel van de centrale toren zijn gezet in Gotische spaarbogen. In de gevels bevinden zich sierlijke ankers, een Neo-gotische rondboogfries en andere neo-gotische elementen in baksteen. De hoofdingang is gesitueerd in het centrale bouwdeel bereikbaar via een dubbele trap. Onderaan de trap en op het bordes bevinden zich vier schilddraggers in de vorm van leeuwen. Boven de ingang vier (lege) witte sokkels en baldakijnen. De achtergevel is in dezelfde stijl uitgevoerd, met tegen de middenas een Neo-gotische kapel voorzien van glas in loodvensters. De kapel heeft muurdammen over de gehele gevellengte. Op de kap bevindt zich een dakruiter. Tegen de zijgevel van de kapel is een houten serre, voorzien van zuiltjes met rijk bewerkte kapitelen, aangebouwd. In het hoofdgebouw met vierkante toren bevindt zich het centraal trappenhuis doorlopende tot in het bovenste deel van de toren. In het hoofdgang zijn de deuren en de lambrizing uit de bouw-tijd aanwezig, onder meer neo-gotische deuren naar de Bestuurskamer. In de Bestuurskamer bevindt zich een grote gotische schouw en zandstenen consoles die de moerbalken van de samengestelde kap dragen, beiden afkomstig uit het Middeleeuwse huis Zoudenbalch, voorts een parketvloer en lambrizing uit de bouw-tijd. In het gebouw is nog een andere Middeleeuwse schouw aanwezig uit Zoudenbalch en enkele Neo-gotische schoorsteenpartijen. De oorspronkelijke kap heeft nog droogbalken voor het wasgoed van de vroegere bewoners. In de kapel bevinden zich kruisribgewelven, een driezijdig gesloten koor en een houten kap. Het orgel in de kapel is nog geheel mechanisch, uniek voor Nederland.

De vrijstaande dienstwoning aan de Maliesingel 77 is uit 1873 en bevindt zich in de



De dienstwoning in de tuin van het Hiëronymushuis, ook wel het Zusterhuis genoemd

tuinen van het Hiëronymuscomplex aan de oever van de Minstroom. Ook dit pand is opgetrokken in Neo-gotische stijl. Het heeft twee bouwlagen onder een zadeldak met steekappen. De gevels zijn in baksteen opgetrokken voorzien van decoraties in de vorm van sierankers met diverse trapgevels en Vlaamse gevels. Het huisje aan de Maliesingel 77 was oorspronkelijk in gebruik als washuis voor de bewoners van het gebouw en ligt aan de oever van de Minstroom. Het is gebouwd eind 19e eeuw.

Het voetgangersbruggetje over de Minstroom vormde de verbinding met de Abstederdijk. Het bruggetje is van beton en voorzien van bakstenen landhoofden en betonnen muurtjes. Aan de zijde van de tuin bevindt zich een in beton opgetrokken poortje in Neo-gotische stijl.

Achter in de tuinen van het Hiëronymuscomplex, aan de oever van de Minstroom, bevindt zich een Lourdesgrotje, ook wel Mariagrotje genoemd. Het bouwjaar van het grotje is onbekend.

Bron: Rijksdienst Monumentenzorg

NB: Volgens oudere bewoners van de Abstederdijk is het Lourdesgrotje al vòòr 1940 gebouwd.

de ecologische waarde

De gemeente Utrecht werkt al enige jaren aan het behoud en de ontwikkeling van natuur in de stad. Het beleid is erop gericht natuurgebieden aaneen te schakelen. Planten en dieren moeten door groene routes de ruimte krijgen om te kunnen leven en zich voort te planten. In Utrecht-Oost vormt water een belangrijk onderdeel van de ecologische structuur van de stad. De wateren in Utrecht-Oost hebben een rechtstreekse verbinding met Amelisweerd, park Bloeyendaal, de forten van de Hollandse waterlinie en natuurgebieden ten noorden van Utrecht. In die watergebieden leven verschillende soorten amfibieën, reptielen en vissen. Door langs de watergangen in Utrecht-Oost de



Gezicht op het Hiëronymushuis vanaf volkstuincomplex "De Minstroom"

natuur ruimte te geven, moeten planten en dieren uit de omliggende gebieden de stad in trekken. Planten en dieren vestigen zich op grotere of kleine stukken grond; op stukjes oever van volkstuincomplexen, begraafplaatsen, parken of andere kleine groene plekken. De tuin van het Hiëronymushuis is zo'n plaats waar planten en dieren zich nog ongestoord (kunnen) vestigen. Langs de tuin stroomt de Minstroom, een zijtak van de Kromme Rijn, die uitkomt in de oostelijke kant van de singel. Aan de oever van de Minstroom in de tuin is de zeldzame ijsvogel regelmatigesignaleerd.

de ligging

Het Hiëronymushuis grenst aan de Maliesingel en de Minstroom, tegenover de Abstederbrug en de Sterrenwacht aan de rand van het museumkwartier. Het gebouw is binnen Abstede, en de vroegere hoveniersgebieden, dominant aanwezig. Abstede is vanouds een hoveniersgebied. Veel open ruimtes zijn er behouden gebleven. Zoals het volkstuincomplex "De Minstroom". Een groene oase van rust en natuur midden in de stad. Het volkstuincomplex wordt doorsneden door de Minstroom die de verbindende schakel is tussen de Zilveren Schaats, de Rembrandtkade, de verschillende volkstuincomplexen binnen Abstede, de tuinen van het Hiëronymushuis en de singels.

de tuin bekeken door ecologisch adviesburo Maes

Het noordelijk deel: Drie Europese larixen (ca 20 meter hoog), twee chamaecyparissen, laurierpruim, mahonia, klimop, taxus, vijf pereboompjes, diverse rozensoorten, schoenlappersplant, heesterganzerik, een oude meerstammige pimpernootstruik en een zoete kers.

Het zuidelijk deel: Gazon met rijke kruidenbegroeiing zoals: brunel, pinksterbloem, madeliefje, tijmbladige ereprijs. Twee opgaande lindebomen (ca. 25 meter hoog en C-categorie waardevolle bomen in Utrecht, en mogelijk geplant in de bouwtijd van het



De grote treures, door de zusters ook wel "parapluboom" genoemd

gasthuis, 1874), twee sevenboomstruiken, laurierpruim, ruwe berk, hulst, kerspruim, meidoorn en een *Prunus serrulata*.

Het oostelijk deel: Een grote treures, een Hollandse linde, twee essen en twee perenbomen (allen waarschijnlijk geplant in de bouwtijd van het gasthuis, 1874), twee oude palmboompjes, twee opgaande taxussen, hulst, laurierpruim, sierhulst, *aucuba* sp., vlin-derstruik, *taxus*, gewone esdoorn, klimop, *kerria*, een oude hulst (ca. 12 meter hoog), *buxushaag*, *zuiltaxus*, *mahonia*, rode kornoelje, haagliguster, braam, lijsterbes, bruidsluier, gewone vlier en een gewone es. In de Minstroom groeit kleine egelskop en sterrenkroos.

Het tuincomplex naast het Hiëronymushuis is bijzonder waardevol in samenhang met het monumentale kloostergebouw en bijgebouwen. Door de ligging aan de Minstroom is er een belangrijke ecologische waarde, als onderdeel van de natuurlijke verbindingsszones die door de stad lopen. Deze ecologische verbindingsszones zijn van betekenis als verspreidingsroute voor allerlei vogels, kleine zoogdieren, vleermuizen en insecten. Ofschoon er in de loop van de tijd diverse wijzigingen hebben plaatsgevonden in de tuinaanleg en beplanting, zijn er nog altijd diverse bomen en heesters uit de 19e eeuw aanwezig zoals de treures (B-categorie waardevolle bomen in Utrecht), Hollandse linden, peren, hulst, pimpernoot, palmboompje en laurierpruim. Soorten als palmboompje en pimpernoot (rozenkransboom) zijn als kloostertuinsoorten extra karakteristiek. Van belang zou zijn om een analyse van de tuinaanleg te maken, om het beheer in de toekomst richting te kunnen geven. Behoud van de tuin met de waardevolle beplanting is in ieder geval zonder meer aan te bevelen.

Ekologisch Adviesburo Maes

20 juli 1998



Dit boekje wordt u aangeboden door de Hiëronymusgroep Abstederdijk. In de hoop dat u onze zorg deelt ten aanzien van het behoud van het Hiëronymuscomplex.

Contactpersoon: Bernadette Slotman, Abstederdijk 54, 3582 BN Utrecht.

Telefoon 030-251 49 30.

Utrecht, augustus 1998

